

Könyv jelent meg róla, a Magvető Könyvkiadó igazgatójáról. Moldova György írta, talán az egyetlen valódi baloldali az álbaldaliak között. Maga a könyv, Kardos ürtügyén, a Magyar Dolgozók Pártja és az MSZMP döbbenetes kórrajza. Jogutódjunktól pedig szóban szedte le a keresztvizet, a XI. kerületi MSZP által rendezett könyvbemutatón. Persze az igazán izgalmas téma, a majdhogynem titokzatos, ellentmondásos, bonyolult életű és lelkivilágú könyvkiadó igazgató.

Szalay Károly

„Új Bábelt élünk, a fogalmak pokoli zűrzavarát. Gyalázatos hazugok megrontották a szavak becsületét, Karinthy Frigyes

tette meg, közéjük néhány „tiltottat” is be-csempészett. Az ellenzéki írókat rendszeresen támogatta, még akkor is, ha nem adhatta ki munkáikat. A havi járandóságot és a karácsony előtti „tizenharmadik havi fizetést” mindig kiutaltatta a már akkor is álliberálisoknak. Csurkát tartotta a legtehetsége-

Kardos György

1968 őszén, 1969 elején kerültem vele közvetlen kapcsolatba. A csehszlovák bevonulás után feketelistára tettek a tévében. Annyira, hogy állást sem kaphattam. Váratlanul és akkor még ismeretlen okból Kardos magához kéretett, és munkát ajánlott föl. Szerződést, státust nem, vagyis négereztem a Magvetőnek. Halála után derült csak ki, hogy ő és Berkesi András mint katpolos, törbe csalta és lebuktatta unokanővérem férjét. Föltételezem, a hatvanas évek elejére megbánhatta korábbi tevékenységét, mert unokanővéremet is alkalmazta, nekem is kenyeret adott, sőt Bor Ambrust is fölkarolta, akinek az apját törvénytelenül ítélte halálra a népbíróság. Nem folytatom bűnbánó gesztusainak sorát. Kár, hogy nem keresett meg Moldova, Kardos mellett szóló tényeket mondhatam volna neki. Például azt, hogy sógoromat Kardos és Berkesi csapata vallatta, de ők ketten egy ujjal sem nyúltak hozzá. Moldova könyvéből tudtam meg, hogy börtönből szabadulása után nemcsak ávéház volt, hanem a forradalommal is szembefordult. Ugyanakkor ő adta ki Szerelmes éveink című regényemet 1985-ben, amelyben először mondatik ki ki nyomtatva, hogy 1956 nem ellenforradalom, hanem jogos szabadságharc volt a zsarnok ellen.

Szamaritánus szerepénél fontosabb volt könyvkiadói politikája. Nélküle nem létezne a hatvanas-hetvenes-nyolcvanas évek magyar irodalma. Még csak érettségije sem volt, de fölismerte Kodolányi, Szentkuthy és más elnyomottak jelentőségét. Németh László „rázós” műveit is ő adta ki, nem a Szépirodalmi. Nyitott volt a teljes magyar irodalmi múlt és jelen felé. Kiadott egy sor kényes történeti és politikai munkát, és a „megtűrtet” is ő jelen-

sebbnek, s kifejezetten sajnálta, amikor Aczél letiltatta karácsonyi előlegét.

Sorozatban adta ki a magyar művelődéstörténet fontos, de elfeledett, elhallgatott vagy éppen letiltott műveit, amelyeket az erre szakosodott kiadók, az Akadémia, a Gondolat vagy az Európa nem mert megjelentetni. Csak néhány név: Goldziher Ignác, Hermann Imre, Ferenczi Sándor, Roheim Géza, Karácsony Sándor, vagy a magyar Leonardo: Verancsics Fausztusz. Még Hermann Ottót is csak a mi kiadványunk után merete megjelentetni a Gondolat. Fölkarolta az erdélyi, a felvidéki írókat, a népi mozgalom fiataljait. R. Sándor „esztéta” lektori véleményét megbotránkozva olvasta föl, amelyben az állt, hogy egy sort sem ismert Tamási Árontól. „Mit keres egy ilyen a magyar irodalmi lektorátusban?” – kérdezte tőlem és Bor Ambrustól. Évei múltával egyre érzékenyebben fogta föl a magyarság gondjait. Segíthette ebben kassai származású (menekült?) felesége is.

Élete végére fölörölte fizikumát a sok hercehurca és küzdelem a kiadó viszonylag szabad szellemiségéért. Elsősorban az V. kerületi pártbizottság és volt kollégái, a vezető állásokba átmertett ávéházak voltak legfőbb ellenségei. Aknamunkájuk nyilván a szabad szellemű Magvető ellen irányult elsősorban. Érdekes, hogy 1989 után kizárólag Eörsiék, vagyis az álliberálisok gyalázták a sajtóban, a nemzeti oldal nem. Tanulságos lenne megjelentetni a Magvető Kardos-korszakában kiadott műveinek címlistáját, csak ámulna a mai olvasó. Szememben ő a NAGY bűnbánók, a magyarsághoz megtérők közé tartozik. Aki tettekkal bizonyította ezt.

Hálás vagyok a sorsnak, hogy szakmai tanácsadói közé tartozhattam, s lehetővé tette számomra, hogy a magyar irodalomért és kultúráért tevékenykedhettem.

Hát én ilyen előismeretekkel olvastam Moldova könyvét. Sajnálom, hogy nem a mi oldalunkon áll. ■

adatok Kardon György portréjához